

Міністерство освіти і науки України

Інститут спеціальної педагогіки НАПН України

**ПРОГРАМИ З КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ
ДЛЯ ПІДГОТОВЧИХ, 1-4 КЛАСІВ
СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДЛЯ ДІТЕЙ З
РОЗУМОВОЮ ВІДСТАЛІСТЮ**

У СВІТІ РИТМІВ

Програму підготувала: *Левченко Л.Й.*,
вчитель музики та ритміки;

Укладач: *Гладченко І.В.*, ст. наук. співробітник
лабораторії олігофренопедагогіки Інституту спеціальної
педагогіки НАПН України;

Київ - 2015

Пояснювальна записка

Введення до навчальних планів допоміжної школи уроків ритміки зумовлене необхідністю корекції недоліків фізичного й психічного розвитку дітей з особливими освітніми потребами засобами музично-ритмічної рухливої діяльності. У програмі реалізована концепція музично – рухового виховання учнів з особливими освітніми потребами на основі української національної культури (В. М. Верховинець), розвитку музичного слуху, метро – ритмічних вправ (Н. О. Ветлугіної), логопедична ритміка (Г. А. Волкової). До завдань, які реалізують на уроках ритміки належать корекційно - оздоровчі, освітні й виховні

Корекційно – оздоровчі: корекція порушень загальної та дрібної моторики, розвиток статичної та динамічної координації, зняття зайвої м'язової напруги; сприяння фізичному зміцненню дітей: сили, легкості, спритності, кмітливості; формування правильних постави та ходи, граційності рухів; виправлення недоліків моторно-рухової сфери в процесі виконання в русі; розвиток відчуття ритму, відпрацювання тонкої, ритмічної моторики; корекція відчуття темпу рухів та узгодження рухів із музикою; розвиток музичного слуху і пам'яті; орієнтування у просторі й часі; розвиток мови і мовленнєвого апарату (артикуляції звуковимови) і дихання; корекція поведінки дітей, розвиток емоційно – вольових процесів.

Освітні: розширення уявлень про світ та формування цілісної картини світу. Ознайомлення з танцювальними елементами української національної культури; формування музично – рухової культури як невід'ємної частини духовної культури; формування інтересу до музичного і хореографічного мистецтва; формування конкретно – образного мислення, спрямованого на збудження уяви, фантазії, проявів імпровізації; формування естетичних потреб, інтересів, смаків; заохочення ініціативи.

Виховні: виховання емоційно – образної виразності музично – рухових дій; відчуття колективізму; виховання особистих якостей, працездатність, витримка, чуйність, терплячість, доброзичливість, повага до вчителя; виховання патріотизму, любові до Батьківщини, формування основ національної свідомості; формування комунікативних якостей і культури спілкування.

При проведенні занять з ритміки враховується психічний стан дітей, а тому слід здійснювати диференційований підхід при подачі та процесі вивчення нового матеріалу. При порушеній психомоторики корекційно – виховна робота у найбільш тяжких випадках проводиться за спрощеною програмою. Вимоги до навчальних досягнень учнів з нижчими пізнавальними можливостями позначено -*. Заняття побудовані з урахуванням поступового розвитку у дітей самоорганізації, активності і поведінці. Кожне заняття є сюжетним. Програма з ритміки у початковій школі розрахована на 5 років навчання (від підготовчого до 4-го класу). 2-і години на тиждень у початковому класі (70 год. на рік). Одна година на тиждень з 1-го до 4-го класу (35 год. на тиждень). Заняття з ритміки будується за такою схемою: марш або вступ; ритміко – гімнастичні вправи (загально – розвивальні, спеціальні вправи для дрібної моторики пальців рук, гра на дитячих шумових інструментах); підготовчі вправи до танців, елементи танців; танці та хороводи; рухливі музично-ритмічні та пісенно – мовні ігри; заключний заспокійливий марш.

Програма побудована за тематичним принципом. В основі тематизму лежить життєвий досвід дитини, а також елементи хореографічної та музичної мови, подані у паралелі з іншими видами мистецтва.

Теми уроків: підготовчий клас - «Граємось і танцюємо»;

1-й клас - «Ми йдемо у гості» (до звірят, пташок, ляльок, бабусі);

2-й клас - «У гості до казки» (театралізовані хореографічні казки);

3-й клас - «Пори року» (картини природи);

4-й клас «Ми – діти України» (календарно – обрядові хороводи, український народний танець).

Програма передбачає поєднання кількох вправ (розділів) в одну, коли це відповідає матеріалу (темі, мети та завдань) уроку. Зміст занять змінюється за принципом поступового ускладнення. Важливо, щоб перехід від одного уроку, як і від одного розділу до іншого, був логічним, доступним, достатнім, природним. Програма передбачає свободу творчості педагога й можливості вибору сучасних педагогічних методик. Заняття проводять у музичному супроводі (фортепіано, баян). На уроках використовуються музичні записи, відео записи, м'ячики, прапорці, обручі, стрічки тощо.

Орієнтовна сітка розподілу навчальних годин у підготовчому класі

Орієнтовна сітка розподілу навчальних годин 1-4-му класі

Розділи програмного матеріалу	Кількість годин			
	1-й клас	2-й клас	3-й клас	4-й клас
Вступна частина або марш	3 год. (2 хв. уроку)	2 год. (3 хв. уроку)	2 год. (3 хв. уроку)	2 год. (3 хв. уроку)
Спеціальні ритмічні вправи	4 год. (4 хв. уроку)	5 год. (5 хв. уроку)	5 год. (5 хв. уроку)	5 год. (5 хв. уроку)
Загально – розвивальні вправи	4 год. (4 хв. уроку)	4 год. (5 хв. уроку)	5 год. (5 хв. уроку)	5 год. (5 хв. уроку)
Вправи для розвитку дрібної моторики пальців рук, логопедична і фонетична ритміка (знайомлення з дитячими, шумовими інструментами)	4 год. (5 хв. уроку)	4 год. (5 хв. уроку)	4 год. (5 хв. уроку)	4 год. (5 хв. уроку)
Підготовчі вправи до танців, елементи танців	4 год. (4 хв. уроку)	4 год. (5 хв. уроку)	5 год. (5 хв. уроку)	6 год. (5 хв. уроку)
Хороводи, танці, інсценування	4 год. (4 хв. уроку)	4 год. (5 хв. уроку)	5 год. (5 хв. уроку)	6 год. (5 хв. уроку)
Рухливі музично – ритмічні та пісенно – мовні ігри	9 год. (9 хв. уроку)	9 год. (9 хв. уроку)	7 год. (9 хв. уроку)	5 год. (9 хв. уроку)
Заспокійлива «музикотерапія», або заспокійливий марш.	3 год. (3 хв. уроку)	3 год. (3 хв. уроку.)	2 год. (3 хв. уроку)	2 год. (3 хв. уроку)

				уроку)
--	--	--	--	--------

При розподілі навчальних годин враховано, що тривалість уроку в підготовчому-1-му класі становить 35 хв., в 2-4-х класах – 40 хв.

Підготовчий клас

70 годин (2 години на тиждень)

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги щодо рівня загальноосвітньої підготовки учнів	Спрямованість корекційно – розвивальної роботи та очікувані результати
1.	2.	3.

Тема: Граємось і танцюємо

Ознайомлення із кабінетом ритміки	Учень: має уявлення про ритміку як навчальний предмет у школі; розуміє мовлення вчителя (*з уточненнями вчителя); називає і визначає місцезнаходження предметів, об'єктів, своє робоче місце (*з допомогою вчителя);	Формування: уявлень про ритміку; навичок орієнтування у навчальному просторі. Збагачення словникового запасу на основі вивчення назв предметів, об'єктів, розташованих у класі.
Вправи з ходьби	ходить у заданому напрямі, по колу, міняючи напрям, приставними кроками вперед, у сторони(*наслідуючи вчителя); переходить від ходьби до бігу, від бігу до ходьби; імітаційно ходить як мишка, лисичка, півник тощо..(*наслідуючи вчителя)	Формування: володіння природними видами рухів, зберігання стійкого положення тіла, правильну поставу. Формування: правил ритмічного дихання, уміння зосереджуватися в процесі імітаційної ходьби.
Вправи з бігу	бігає в колоні по одному в одному напрямі, у різних напрямках, із зупинками (присідання) (*з допомогою вчителя)	Регулювання на зміни музичного супроводу, на динамічні та реєстрові зміни музики, зупинки у музичному супроводі. Формування уваги та зосередженості.
Вправи із стрибків	стрибає на обох ногах, просуваючись уперед (*з допомогою вчителя чи наслідуючи вчителя); стрибає на місці (*наслідуючи вчителя);	Регулювання на зміни музичного супроводу, на динамічні та реєстрові зміни музики, зупинки у музичному супроводі.

	перестрибує через невисокі предмети (*за прикладом вчителя)	
Вправи з рівноваги	пробує робити «ластівку» (*стоячи на одній нозі, другу відводячи назад) (*з допомогою вчителя)	Зберігання рівноваги
<u>Загальнорозвивальні вправи</u> виконуються з різних вихідних положень (стоячи, сидячи, лежачи) з різноманітними предметами (кубики, прапорці, палки, м'ячики).	Уміє передавати предмет з руки в руки, слідкуючи за його рухом (*з допомогою учителя), намагається узгоджувати дихання з фазами рухів (*з допомогою вчителя)	Реагування вправ для розвитку сили, точності, переключення з одного виду вправ до наступного. Корекція правильного, ритмічного дихання. Формування уваги, темпоритмічного відчуття.
Вправи для рук і плечового поясу	ставить руки на пояс; піднімає руки вгору через сторони, опускає руки по черзі (спочатку одну, потім – іншу, обидві разом) (*з допомогою вчителя); перекладає предмет з однієї руки в іншу перед собою, за спиною, над головою (*з допомогою вчителя чи наслідуючи вчителя); піднімає руки вперед, розводить у сторони, повертаючи їх долонями вгору, піднімає й опускає кисті (*з допомогою вчителя); виконує обертальні рухи прямими руками вперед та назад (*за прикладом вчителя)	Розвиток різних груп великих м'язів рук та плечового поясу. Корекція загальної моторики і рухових недоліків, правильного, ритмічного дихання. Формування уваги та зосередженості. Реагування рухами на сильну долю такту, ритм і темп музики, її зміни.
Вправи для ніг	стає навшпиньки (*за прикладом вчителя); робить напівприсідання; присідає, піднімаючи руки вперед, спираючись руками об коліна, обхоплюючи коліна руками і пригинаючи голову (*з допомогою вчителя); по черзі піднімає зігнуті в колінах ноги (за прикладом вчителя)	Розвиток м'язів ніг. Корекція загальної моторики і рухових недоліків; ритмічного, правильного дихання. Формування уваги, темпоритмічного відчуття.

Вправи для тулуба	<p>піднімає по черзі ноги до себе, обхопивши коліна руками (*за прикладом вчителя);</p> <p>піднімає по черзі ноги вгору і кладе їх одна на іншу (права на ліву і навпаки) (*з допомогою вчителя);</p> <p>сидячи нахиляє тулуб уперед (за прикладом вчителя);</p> <p>стоячи на колінах нахиляє тулуб уперед та сторони (*за прикладом і допомогою вчителя);</p> <p>лежачи на спині рухає ногами, як при їзді на велосипеді (*за прикладом вчителя та допомогою);</p> <p>лежачи на животі прогинається і піднімає плечі, розводячи руки в сторони (*за прикладом і допомогою вчителя)</p>	<p>Розвиток і корекція загальної моторики і рухових недоліків.</p> <p>Формування та корекція природної координації рухів рук і ніг; уваги та темпоритмічного відчуття.</p>
Вправи для розвитку дрібної моторики пальців рук	<p>вивчає примовки, забавлянки; пробує координувати слова примовок, забавлянок з дрібною моторикою пальців рук (*наслідуючи вчителя)</p>	<p>Розвиток активної уваги.</p> <p>Корекція дрібної моторики пальців рук; координація дикційно – артикуляційних навичок з точністю тонких рухів рук.</p>
<p>Спеціальні ритмічні вправи.</p> <p>1.Ритмічне ходіння навшпиньки із зупинками.</p> <p>2.Вміти легко, ритмічно бігати, одночасно починати і закінчувати рух.</p> <p>3.Намагатися робити коло, кружляти парами під музику.</p>	<p>Ритмічно ходить навшпиньки із зупинками (за прикладом і допомогою вчителя);</p> <p>вміє легко, ритмічно бігати, одночасно починає, закінчує рух (з допомогою вчителя);</p> <p>намагається робити коло, кружлятися парами під темп і ритм музики (*за прикладом вчителя)</p>	<p>Розвиток м'язів ніг, корекція загальної моторики і рухових недоліків.</p> <p>Формування правильної постави.</p> <p>Розвиток почуття ритму, темпу, тембру, фрази.</p>
Елементи танців, танці, хороводи.	<p>Співає природним голосом без напруги;</p> <p>починає і закінчує рухи згідно з музикою;</p>	<p>Розвиток великих м'язів рук і ніг.</p> <p>Корекція загальної моторики і рухових недоліків, правильного, ритмічного дихання, природної</p>

	<p>ритмічно ходить і бігає під музику; змінює вид рухів відповідно до зміни характеру музики; кружляє парами під музику; повертає кисті рук, тупоче ногами в такт музики; намагається робити коло (*з допомогою вчителя)</p>	<p>координації рухів рук і ніг при виконанні різноманітних вправ під музику. Формування уваги та зосередженості. Реагування рухами на сильну долю такту, ритм і темп музики, її зміни.</p>
<p>Рухливі музично – ритмічні та пісенно – мовні ігри.</p>	<p>Відпрацьовує вміння регулювати темп мовлення й гучність голосу під час ігор; вміє плескати в долоні; дотримується правил гри; користується мімікою та пантомімікою; намагається робити коло (*з допомогою вчителя); намагається відтворювати мелодію і слова пісні (*з допомогою вчителя); дотримується правил розміщення рухів у просторі</p>	<p>Розвиток пам'яті, фантазії, уваги, ініціативи; емоційній, національній сфери у процесі виконання комунікативних якостей особистості; почуття ритму, темпу, тембру. Формування та корекція співочого дихання, дикційно – артикуляційних навичок, природної координації рухів, уваги та зосередженості.</p>

Орієнтовні досягнення розвитку учнів на кінець року:

Учень:

- має уявлення про правила поведінки та гігієни учнів під час проведення уроків ритміки, правила безпеки, вимоги до одягу та взуття, підготовку до уроку (*з допомогою вчителя);
- здійснює підготовку до уроку ритміки (*з допомогою чи під контролем учителя)
- володіє елементарною просторовою орієнтацією у кабінеті ритміки, дотримується правил поведінки на уроках ритміки (*за вказівкою вчителя);
- зберігає стійке положення тіла, заданий темп, напрям руху;
- намагається координувати рухи ніг, рук під час ходьби, бігу, стрибків;
- сприймає мелодію, ритм, адекватно реагує на них рухами (*за показом вчителя);
- сприймає зрозумілий мовленнєвий матеріал;

- використовує засвоєний словник в межах зрозумілого мовленнєвого матеріалу (*з допомогою вчителя);
- розрізняє основні частини тіла, задіяні при виконанні вправи, основні просторові характеристики виконаної рухової дії (з допомогою вчителя);
- узгоджує фази дихання з руховими актами (з допомогою вчителя чи наслідуючи його);
- емоційно реагує на ігрові ситуації;
- узгоджує свої дії з діями інших учнів (з допомогою вчителя);
- проявляє інтерес до уроків ритміки.

Орієнтовний матеріал для сприймання:

Музично - ритмічні вправи: Марш муз. В. Моцарта; Марш і біг муз. Р. Рустамової; Кроки Л. Дичко, сл.. Т. Коломієць; Крокуємо разом муз. М. Раухвергера, сл.. О. Коробко; «Святковий парад» муз. А. Філіпенка, сл.. Є. Макшанцевої; Ходімо – бігаємо муз. О. Тілічеєвої; Веселий марш муз. І. Кишка; «Ведмідь» муз. О. Тілічеєвої, «Лисиця» муз. О.Тілічеєвої, «Ми сніжиночки» муз. О. Тілічеєвої, «Зайчики» муз. Ю. Рожавської.

Етюди: «Танець осінніх листочків» муз. А.Філіпенко, сл.. Т. Волгіної, «Дудочка – дуда» сл.. нар.

Підготовчі вправи до танців: «Ігрова вправа з хусточками» сл. і нар. мелодія, «Весело потанцюємо» муз. М. Степаненка, «Весела вправа» муз. А. Лазаренка, «М'ячики» муз. М. Сатуліної.

Танці, хороводи: «Зробимо коло» муз. В. Верховинця, «Сніжинки» муз. Т. Ломової, «Танець з листочками» муз. К. Стеценка, «Веселий танок» муз. Т. Шутенко, «Злови в коло» муз. В. Гундера, сл.. В. Антонової, «Ну ж – бо, зайчику танцюй!» муз. А. Філіпенка, сл.. Т. Волгіної, «Плескаємо – тупаємо» на сл.і. нар. мелодію, «Пройдемо у ворітця» муз. Є. Перлової, сл.. Т. Ломової, «Танець з ляльками» на сл.і. нар. мелодію. «Танок – запрошення» під сл.і. нар. мелодію.

Ігри, народні ігри: «Гра з ведмедиком» муз. Г.Гритевича, сл.. Т. Волгіної; «Дрібу, дрібу, дрібушечки», «Миші та кіт», «Сірий вовк», «Сорока – ворона» обр. В. Верховинця; «Мир –миром», «Печу, печу хлібчик», «Зайці і ведмідь» Г. Попатенко, «Прогулянка і дощик» муз. А. Філіпенка, «Горобці та автомобіль» муз. Г. Фріда, М. Раухвергера.

Музичні інструменти: дзвіночки (два, три) різного звучання, трикутник, маленькі дитячі шкіряні барабанчики.

Перший клас

35 годин (одна година на тиждень)

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги щодо рівня загальноосвітньої підготовки учнів	Спрямованість корекційно – розвивальної роботи та очікувані результати
1.	2.	3.

Тема: « Ми їдемо в гості до бабусі» (до звіряток, до пташок, до казки)

Вправи з ходьби	Учень: ходить високо піднімаючи коліна;	Формування та корекція навичок ритмічного крокування (спокійно, бадьоро, весело),
-----------------	--	---

	на носках, п'ятках, зовнішній та внутрішній сторонах стоп, дрібними та широкими кроками; ходить із зупинками з присіданням (*з допомогою вчителя), повертанням; ходить в колоні, по колу, парами та врозтіч (*за прикладом вчителя)	елементарній моторній самостійності. Розвиток м'язів загальної моторики, природної координації рухів рук і ніг, орієнтації у просторі.
Вправи з бігу.	бігає в одному напрямі, змінюючи напрям руху (оббігаючи предмети, що стоять на підлозі),(*за прикладом вчителя).	Формування та корекція навичок ритмічного бігу (весело, дрібненько, легко).
Вправи із стрибків	стрибає на обох ногах, просуваючись уперед; намагається стрибати на одній нозі (*з допомогою вчителя)	Формування та корекція навичок підстрибування (як м'ячик, як зайчик)
Вправи з рівноваги.	намагається (*з допомогою вчителя) робити «ластівку»; кружляється на місці	Корекція рівноваги.
Спеціальні ритмічні вправи: 1. ритмічно рухатися в темпі музичного твору; 2. виконувати крок галопу; 3. ритмічно рухатися парами по колу; 4. чітко зупинятися та рухатися за музичним змістом; 5. виконувати рухи відповідно до характеру мелодії і змісту пісні.	ритмічно рухатися в темпі музичного твору; додержується певних інтервалів під час руху; намагається рухатися галопом (*за прикладом вчителя); рухається парами по колу (*за прикладом вчителя); чітко зупиняється та рухається за музичним сигналом; виконує рухи відповідно до характеру мелодії і змісту пісні	Розвиток м'язів і корекція загальної моторики; Розвиток почуття темпу, ритму, тембру, активної уваги; Формування правильної постави, орієнтування у просторі класу, комунікативних якостей і культури спілкування
Загально-розвивальні вправи виконуються з різних вихідних положень (стоячи, сидячи, лежачи), а також з різними предметами	виконує загально розвивальні вправи з різних вихідних положень (*з допомогою вчителя)	Формування уміння чітко виконувати загально розвивальні вправи з різних вихідних положень, з різними предметами.
Вправи для рук і плечового поясу	розводить руки в сторони, виправляє вперед, розгинаючи в ліктях; піднімає й опускає кисті, стискає і розтискає пальці (*за прикладом вчителя); піднімає обидві руки вгору – назад по черзі й одночасно	Розвиток і корекція рухів рук і плечового поясу під час виконання вправ під музику, регуляція м'язів, розвиток уваги, пам'яті, відчуття ритму.
Вправи для ніг	переступає на місці, не відриває від опори носки ніг; присідає кілька разів підряд, з кожним разом нижче, піднімає пряму ногу вперед махом; робить випад уперед, у сторону (*з допомогою вчителя).	Розвиток і корекція рухів ніг під час виконання вправ під музику, відчуття ритму. Регуляція м'язевого тону.

Вправи для тулуба	стає до стіни, притиснувшись до неї потилицею, плечима, спиною, сідницею і п'ятками, піднімає руки вгору й опускає їх униз; повертається, розводячи руки в сторони, з положення перед грудьми, за голову; нахиляється уперед, намагаючись (*з допомогою вчителя) торкнутися підлоги долонями, піднімає за спиною зчеплені руки; тримає руки вгорі, нахиляється в сторони.	Розвиток і корекція ритмічних вправ для тулуба під музику; розвиток почуття темпу і ритму; регуляція м'язового тону.
Шикування та перешикування.	шикується в колону, коло, шеренгу (з допомогою вчителя, за орієнтиром, самостійно); знаходить своє місце при шикуванні, повертанні, переступаючи на місці	Розвиток і корекція координації рухів ніг, рук під час самостійної орієнтації у просторі кабінету, відчуття ритму і темпу.
Вправи для розвитку дрібної моторики пальців рук (знайомлення з дитячими, шумовими інструментами), логопедична і фонетична ритміка.	вивчає слова пісні (скоромовки, утішки...); проговорює з вистукуванням (притупуванням) ритму долонями рук (ногами); розрізняє звучання контрастних за тембром інструментів (барабан – дзвіночки)	Формування навичок приговорювання з вистукуванням (притупуванням) ритму долонями рук (ногами). Розвиток емоційного відгуку на тембр дитячих, шумових, музичних інструментах.
Підготовчі вправи до танців, елементи танців.	визначає танцювальні мелодії гопака, хороводу; передає рухами: веселі рученята, відведення ніжки на каблучок, танцювальний біг, притуп (*з допомогою вчителя); передає веселий, жвавий характер танцю, підкреслює танцювальний настрій плавною чи енергійною ходою; розведенням рук, виразним положенням рук (легко підтримує спідничку); змінює рухи відповідно до двочастиною п'єси; відповідає на музичний вступ уклоном, на закінчення частини – фіксованим рухом (напівприсіданням)	Регуляція м'язів, зміцнення нервової системи, формування правильної постави, розвиток почуття темпу, тембру, ритму, пам'яті, образної уваги, мімічних рухів. Координація танцювальних рухів ніг, рук, тулуба. Орієнтація у просторі класу.
Хороводи, танці, інсценування.	радісно переживає від музично – пластичних дій; передає рухами зміст пісні (збирання грибів, випікання хліба); заохочує до емоційного спілкування в таночку;	Формування пантомімічних рухів, орієнтації в просторі кабінету. Комунікативних якостей і культури спілкування; координація слова з рухами; корекція мовленнєвих і мімічних рухів; розвиток почуття темпу, ритму, пам'яті;

	виховує шану до народних традицій, пісень, хороводів, народного вбрання; починає рух одразу після музичного вступу, зупиняється із завершенням музичної частини; рухається ритмічно, супроводжуючи рухи співом; змінює рухи відповідно до одно (дво-)частинної п'єси	творчої уяви. Орієнтація у просторі класу. Активізація розумової та емоційно – вольової сфери.
Рухливі музично – ритмічні та пісенно – мовні ігри.	приймає ігрові правила, дотримується їх; імітує музично – ігровий образ ведмедика (киці), виявляє пантомімічні нахили; змінює рухи відповідно до музики; вільно рухається у різних напрямках(*з допомогою вчителя) (врозтіч, ланцюжком, по колу, у «ворітця»); виховує невимушеність, природність рухів.	Регуляція м'язевого тонусу; формування пантомімічних рухів; координація слова з рухами, розвиток уваги, пам'яті, мовлення; творчої уяви. Орієнтація у просторі класу. Активізація розумової та емоційно – вольової сфери. Формування комутативних якостей і культури спілкування.

Орієнтовні досягнення розвитку учнів на кінець року

Учень:

- володіє культурою виконання основних рухів (ходьби, бігу, стрибків, виконання загально розвивальних вправ);
- здійснює підготовку до уроку ритміки (з допомогою чи під контролем вчителя);
- має уявлення про значення ритмічного дихання при виконанні музично-ритмічних вправ, танців та про основні частини тіла, задіяні при виконанні вправ (*з допомогою вчителя);
- володіє основними танцювальними рухами, танцювальними вправами (*за прикладом вчителя);
- має розвинене м'язове почуття, вміло чергує напругу й розслаблення, відчуває ритм, використовує виразні рухи, жести, міміку, пантоміміку (*за прикладом вчителя та під його контролем);
- жестами та рухами вдало передає виразність рольової поведінки (збирання грибів, випікання хліба), перевтілюється приймаючи на себе нову ігрову роль (ведмедика, киці, зайчика);
- орієнтується в рухах обмеженому просторі приміщення
- розрізняє контрастні за тембром інструменти, проявляє інтерес до музичних інструментів;
- виразно рухається, співає, танцює у відповідності з образом та характером музики (під контролем вчителя);
- проявляє зацікавленість у спілкуванні з однолітками у відповідних рухливих та пісенно-мовних іграх;
- узгоджує свої дії з діями інших учнів (з допомогою вчителя).

Орієнтований матеріал для сприймання:

Спеціальні ритмічні вправи: «Танець з ляльками», «Плескаємо – тупаємо» обробка Я. Степового; «Полька» муз. Б. Фільц; «Пройдемо у ворітця» О. Перлової, Т. Ломової; «Веселі конячки» муз. Н. Потоловського; «Зайчики» муз. Ю. Рожавської; «Ведмідь» муз. О. Тілічєєвої; «Лисиця» муз. О. Тілічєєвої; «Ми сніжиночки» муз. Т. Ломової; «Маленькі танцюристи» укр. нар. мел.

Етюди: «Танець осінніх листочків» муз. А. Філіпенка, сл. Т. Волгіної; «Дудочка – дуда» сл.нар.

Підготовчі вправи до танців: «Ігрова вправа з хусточками» угорська нар. мелодія; «Весело танцюємо» муз. М. Степаненка; «Весела вправа» муз. А. Лазаренка; «М'ячики» муз. М. Сатуліної.

Хороводи: «Зробимо коло» муз. В. Верховинця, «Новорічний хоровод» муз. А. Філіпенка, сл. Т. Волгіної.

Танці: «Сніжинки» муз. Т. Ломової, «Запрошення» укр. нар. мелодія обр.Г. Теплицького, «Петрушки» муз. і сл. Н. Вересокіної, «Танок з листочками» муз. Р.Рустамової і сл. Ю. Островського.

Ігри: «Пташки і кіт» муз. Г. Фінаровського, сл. Г.Бойка; «Пташки і машини» муз. Т. Ломової; «Поїзд» муз. М. Метлової; «Дощик і сонечко» укр.. нар. мел.; «Гоп – гоп» нар. гра; «Печу, печу хліпчик», «Злови в коло», «Прогулянка і дощик» муз. А. Філіпенка, «Ладки, ладки» муз. В. Верховинця.

Дитячі, шумові інструменти: (барабан, дзвіночки) «Півню мій», укр.. нар. поспівка; «Бім – бом», поспівка; «Вийди, вийди, сонечко», поспівка, обр. Л. Ревуцького, «Кицю, кицю, няв!», муз. В. Верховинця, «Равлик –павлик», муз. В.Верховинця.

Другий клас

35 годин (одна година на тиждень)

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги щодо рівня загальноосвітньої підготовки учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи та очікувані результати
1.	2.	3.

Тема: «В гості до казки» (театралізована хореографічна казка)

Вправи з ходьби	<i>Учень:</i> ходить приставним кроком лівим і правим боком з рухами рук (оплески над головою, перед грудьми, за спиною); чергує ходьбу з бігом, з стрибками та іншими рухами; ходить в колоні, змінюючи темп та напрямки рухів, зі зміною ведучого (*з допомогою вчителя); на носках, п'ятках, на зовнішній і внутрішній сторонах стоп, напівприсіді	Формування міцних рухових навичок та забезпечування якості їх виконання. Поліпшення орієнтації у навчальному просторі. Відчуття ритму, формування позитивних рис характеру (організованість, дисциплінованість тощо)
Вправа з бігу	бігає на носках, високо піднімаючи коліна, широким кроком; бігає в колоні і парами у різних напрямках (*з допомогою	Формування і корекція навичок ритмічного бігу (весело, легко, дрібненько), відчуття ритму. Орієнтація у просторі кабінету.

	вчителя); по колу,парами тримаючись за руки(наслідуючи вчителя); бігає «змійкою» оббігаючи предмети, які розставлено на одній лінії (з допомогою чи наслідуючи вчителя); змінює напрям, темп; за сигналом знаходить своє місце в колоні і зупиняється під час бігу (*з допомогою вчителя); бігає врозтіч.	
Вправи із стрибків	стрибає на місці обома ногами, на лівій та правій нозі (*з допомогою чи наслідуючи вчителя); стрибає, просуваючись уперед; підстрибує на місці – разом та ноги нарізно	Розвиток точності опанування стрибків на основі ритмічної музики.
Вправи з рівноваги	ходить з торбинкою (вагою 300 г.) на голові – руки в сторони, на поясі; утримує рівновагу на одній нозі, піднявши другу вперед або в сторону, руки на поясі(з допомогою чи наслідуючи вчителя); утримує рівновагу, стоячи на носках, руки вгору (з допомогою вчителя); робить «ластівку» (*з допомогою вчителя); робить перекати з п'яток на носки і навпаки, стоячи на гімнастичній палиці(*наслідуючи вчителя)	Формування відчуття рівноваги, вміння утримувати рівну поставу.
Спеціальні ритмічні вправи: прямий галоп, танцювальний біг з плавною ходою, притупи, приставні кроки, «пружинка» з поворотами тулуба, «колупалочка» (нога на п'ятку), танці – імпровізації.	виконує прямий галоп; виконує чергування танцювального бігу з плавною ходою; виконує притупи, приставні кроки; робить «пружинку» з поворотами тулуба; робить «колупалочку» виставляє ноги на п'ятку (*з допомогою вчителя); пробує відтворити творчі танці – імпровізації; узгоджує рухи з музичними фразами, починає і закінчує рухи відповідно музичної фрази; рухається парами по колу;	Формування вміння виконувати різноманітні танцювальні рухи під музику, відчуття ритму, ансамблю. Стимуляція позитивних емоцій та самовираження. Поліпшення орієнтації у навчальному просторі, рівноваги у русі, розвиток чуття ритму, темпу, виконавської виразності; регуляція м'язового тону.

	розходиться та сходиться парами (*з допомогою вчителя); орієнтується в просторі, точно виконуючи ритмічний малюнок.	
Загально розвивальні вправи. Вправи виконуються з різних вихідних положень (стоячи, сидячи, лежачи), а також з різними предметами (прапорці, палкі, обручі тощо)	робить вправи з різних вихідних положень (стоячи, сидячи, лежачи) як без предметів так і з предметами (прапорцями, палками, обручами, м'ячами)	Розвиток уміння чітко виконувати загально розвивальні вправи з різних вихідних положень, з більшою амплітудою в заданому музикою темпі.
Вправи для рук і плечового поясу	приймає різні вихідні положення: руки перед грудьми, руки до плечей (лікть опущені, лікті в сторони); з другого положення піднімає руки вгору, розводить в сторони долоньями вгору; з положення руки за голову розводить руки в сторони, піднімає вгору; піднімає руки вперед – угору зі зчепленими в замок пальцями (кисті повертає всередину тильним боком); піднімає обидві руки вгору – назад по черзі й одночасно (з допомогою вчителя); піднімає й опускає кисті, стискає і розтискає пальці (*з допомогою чи наслідуючи вчителя)	Розвиток і корекція дрібної моторики пальців, кисті рук та регуляція м'язевого тону, розвиток почуття темпу і ритму.
Вправи для ніг	робить випад уперед, у сторону, тримаючи руки на поясі, виконує руками рухи вперед, у сторону, вгору; захоплює предмети пальцями ніг, трохи піднімає і опускає (*з допомогою чи наслідуючи вчителя); переступає приставними кроками в сторону на п'ятках, спираючись носками ніг об палицю (*з допомогою вчителя)	Розвиток і корекція рухів ніг під музику. Регуляція м'язевого тону. Розвиток почуття темпу і ритму.
Вправи для тулуба	приймає упор присівши, з упору присівши переходить в упор присівши на одній нозі, відводячи другу в сторону (*з допомогою вчителя); стоїть на колінах, сідає на підлогу справа і зліва від колін; лежить на спині, рухає ногами, схрещує їх; підтягує голову, ноги до грудей – групється;	Розвиток і корекція ритмічних вправ для тулуба під музику. Розвиток почуття темпу і ритму; регуляція м'язевого тону. Формування певних знань, умінь та навичок загальнорозвиваючих вправ.

	лежить на животі, упирається руками, випрямляє їх, трохи піднімає голову і плечі	
Шикування та перешикування	самостійно шикується в колону, шеренгу по одному, парами в коло (*з допомогою вчителя); перешикується з однієї колони у дві; повертається вправо і вліво; рівняється в колоні, шерензі по лінії, носках.	Корекція загальної моторики і рухово – орієнтованих недоліків у навчальному просторі.
Вправи для розвитку дрібної моторики пальців(гра на дитячих шумових музичних інструментах, логоритміка), логопедична і фонетична ритміка	вивчає слова примовок, забавлянок тощо; узгоджує слова з рухами пальців рук(*наслідуючи вчителя); проговорює з вистукуванням ритму пальцями; викликає бажання грати на дитячих шумових інструментах (крім металофона) (*наслідуючи вчителя)	Розвиток ритмічного слуху, мовленнєвих рухів; дрібної моторики пальців рук; пам'яті, дихання, уваги, координації слова з рухами, сенсомоторики.
Казка у музиці. Елементи інсценування, прості елементи імпровізації (танцювальні, пантомімічні, ритмічні, вокальні).	розігрує знайомі й нові сюжети казок; намагається відтворити казкові образи «у ролі» (*з допомогою вчителя), вистворює різні ролі; намагається на елементарному рівні імпровізувати казку у танцювальних рухах, співі в характері музики (*з допомогою вчителя); сприяє зміцненню доброзичливих стосунків, товариськості; узгоджує власні дії з колективом	Формування образного мислення, творчої активності у пантомімічних, вокальних, танцювальних імпровізацій; виконавської виразності; позитивних рис характеру. Відчуття темпових, ритмічних, емоційних змін у процесі виконання інсценізованої казки. Координація мовлення з рухами, танцювальних рухів. Корекція звуковимови.
Підготовчі вправи до танців, елементи танців.	поглиблює знання про танець і розрізняє характер музики в танці; виконує різноманітні танцювальні рухи під музику (прямий галоп, «колупалочку», притупи тощо) з предметами, у парах, колі, розтіч; виразно передає характерні особливості різних образів(*з допомогою чи наслідуючи вчителя)	Формування навичок музично – танцювальної культури, розвиток чуття ритму; виконавської виразності. Поліпшення орієнтації у навчальному просторі.
Хороводи, танці.	узгоджує спів з елементарними танцювальними рухами; розвиває вміння музично – пластично – мімічної взаємодії; передає ритмічність і виразність рухів плавною ходою (*наслідуючи вчителя); використовує музичний вступ для емоційного «входження» в	Поліпшення орієнтації у навчальному просторі, рівноваги на місці, у русі. Розвиток чуття ритму, темпу, виконавської виразності, координації слова з рухами. Виховання позитивного ставлення до танцювальної культури. Зміцнення нервової системи. Регуляція м'язевого

	чарівний танцювальний світ музики; відмічає закінчення музики фіксованим рухом; використовує елементи танцювальних костюмів	тону. Стимулювання творчого потенціалу та самовираження.
Рухливі музично – ритмічні та пісенно – мовні ігри.	відпрацьовує вміння регулювати темп мовлення й гучність голосу під час ігор; розвиває ритм, музикальність, увагу й пам'ять за допомогою ігор; розвиває фантазію, винахідливість, спритність, силу, координацію рухів (*з допомогою чи наслідуючи вчителя); володіє прийомами емоційної та інтонаційної виразності; орієнтується в просторі; виразно та ритмічно рухається під музику, згідно з її характером, динамікою, темпом, регістрами.	Зміцнення нервової системи, регуляція м'язів. Розвиток почуття темпу, тембру, ритму, уваги і пам'яті. Формування пантомімічних рухів, мовлення, позитивних рис характеру, комунікативних якостей. Самостійна орієнтація у навчальному процесі, координація танцювальних рухів, відчуття єдності між рухами і співами

Орієнтовні досягнення розвитку учнів на кінець року:

- викликає інтерес до ритміко – гімнастичних вправ, підготовчих вправ до танців, рухливих ігор;
- виявляє інтерес до уроку;
- намагається випробувати себе у складних вправах (*за допомогою вчителя)
- вміє виконувати ритміко – гімнастичні вправи, володіє основними рухами;
- розрізняє ритм, темп, тембр, висоту звучання;
- намагається проявляти самодіяльність, елементарну творчість у грі на дитячих шумових інструментах і рухливо – музичних та пісенно – мовних іграх (*за допомогою і показом вчителя);
- розрізняє висоту звуків, тембр, ритм і силу звучання дитячих шумових інструментів (*за допомогою вчителя);
- впізнає та запам'ятовує елементи танців, хороводи, спеціальні вправи, вправи для дрібної моторики рук (*за допомогою вчителя);
- здатен адекватно реагувати на образний зміст пісень, казок, примовок, забавлянок;
- у спілкуванні використовує різноманітні засоби: словесні, мімічні, пантомімічні;
- відтворює ритм музичного твору, розвиває схильність до імпровізації;
- вдосконалює просторову уяву;
- дотримується вимог до одягу та взуття (при підказці вчителя).

Орієнтований матеріал для сприймання:

Казка у музиці (інсценування): народні казки «Колобок», «Ріпка», «Рукавичка», «Коза – дереза», «Три ведмеді», «Вовк та семеро козенят»; казки із посібника «Весняночка» В. М. Верховинця: «Котик Мурчик», «Сидить Василь», «Два півники».

Спеціальні ритмічні вправи: «Прогулянка» муз. Р. Леденкової, «Друг за другом» муз. О. Тілічєвої, «Поїхали» муз. М. Раухвергера, «Вправи з прапорцями» муз. Ю. Чичкова,

«Вправи зі стрічками» («Вальс» муз. Д. Шостаковича) «Дві вправи для рук» муз. П. Чайковського.

Етюд: «Танець осінніх листочків» муз. А. Філіпенка, сл. Т. Волгіної, «Ой чого ти, метелику?» муз. В. Верховинця, «Вправа з уявними квітами» («Мрія» муз. П. Чайковського, «Ляльки» («Полька» муз. Д. Шостаковича), «На луку» муз. Ю. Слонова сл. нар.

Танці, хороводи: «Кривий танок» В. Верховинець, «Подоланочка» обр. В. Верховинця, «Танець парами» лит. нар. мел. (обр. Т. Попатенко), «Танець з хусточками» угор. нар. мел., «Український уклін – запрошення» В. Верховинець, «Український уклін – вітання» В. Верховинець, «Сніжинки» муз. Т. Ломової, «Танець сніжинок» муз. В. А. Моцарта, «Петрушки» муз. і сл. Н. Вересокіної.

Ігри: «Курочки і півник» обр. Г. Фріда, «Хто скоріше займе стільчик» ест. нар. мел., «Кроки в казки» муз. Д. Шостаковича, «Стрибучі м'ячики» муз. М. Сатуліної, «Мак» обр. М. Лисенка, «Горобчик» В. Верховинця, «Діти та метелик» муз. І. Кишка сл. В. Кукловської, «За квітами» муз. І. Кишка, «Квач» муз. Й. Гайдна.

Гра на музичних інструментах: «Бубонці», муз. О. Тілічеєвої; «Музичні дзвоники», муз. і сл. Н. Рубальської; «Екосез», муз. Ф. Шуберта; «Колядка».

Третій клас

35 годин (одна година на тиждень).

Тема : «**Пори року**» (картини природи).

Вправи з ходьби	<i>Учень:</i> ходить в колоні по одному, парами, четвірками, змінюючи напрям (*за вказівкою вчителя); ходить звичайним, схрестним кроком; ходить на носках, п'ятках, зовнішній стороні стоп, внутрішній стороні стоп; ходить із заплющеними очима	Формування координації рухів, чіткості виконання. Динаміка кількісних та якісних показників: працездатність, витривалість, швидкість, спритність. Поліпшення орієнтації у навчальному просторі, відчуття рівноваги, вміння утримувати рівну поставу. Виховання самостійності, організованості, взаємодопомоги, коректного ставлення до своїх ровесників.
Вправи з бігу	бігає на носках, високо піднімаючи коліна; бігає короткими та широкими кроками; бігає з подоланням перешкод – оббігає та перестрибує предмети (кубики, палки); бігає у колоні по одному і парами (*з допомогою вчителя); бігає відповідно до характеру, темпу музики (швидко, не дуже швидко, повільно)	Формування та корекція навичок ритмічного бігу відповідно до характеру, темпу музики (швидко, не дуже швидко, повільно); координації рухів, чіткості виконання. Поліпшення орієнтації у навчальному просторі. Розвиток м'язів ніг, почуття темпу, тембру, ритму; корекція рівноваги.
Стрибки.	стрибає по черзі на правій, лівій нозі;	Формування та корекція навичок підстрибування, відчуття рівноваги, чіткості виконання. Розвиток м'язів ніг і корекція

	намагається стрибати на обох ногах на місці з поворотом кругом (*наслідуючи вчителя); стрибає з поворотом ліворуч, праворуч; стрибає відповідно до характеру, темпу музики	загальної моторики. Розвиток почуття темпу, ритму.
Вправи з рівноваги	ходить з торбинкою на голові (маса 500-700 г); стоїть на одній нозі(друга відведена в сторону, руки вгору); робить «ластівку»; крутиться в парі з іншою дитиною, тримаючись за руки	Корекція рівноваги, координації рухів, точності виконання вправ. Формування правильної постави.
Спеціальні ритмічні вправи: прямий галоп, танцювальний біг з плавною ходою, притупи, приставні кроки, оплески і поклони, «пружинка», боковий з притупом, підскоки та високий крок, колупалочка з притупом	виконує різноманітні танцювальні рухи під музику з предметами і без предметів; рухається відповідно до характеру і темпу музики; виконує ритмічний малюнок	Розвиток м'язів і корекція загальної моторики і рухових недоліків. Формування координації рухів, орієнтації в просторі, чіткості виконання відповідно до характеру і темпу музики. Динаміка кількісних та якісних показників: працездатність, витривалість, швидкість, спритність.
Загальнорозвивальні вправи	виконує з різних вихідних положень (стоячи, сидячи, лежачи); використовує обручі, палиці, скакалки, великі і малі м'ячі, стрічки та інші предмети; намагається виконувати вправи чітко, ритмічно, в заданому темпі під музику	Формування координації рухів, чіткості, організованості, дисциплінованості. Розвиток виконання вправ з різних вихідних положень, з більшою амплітудою в заданому музикою темпі, ритмі. Поліпшення орієнтації у просторі.
Вправи для рук і плечового поясу	піднімає одночасно руки вперед і вгору, підводячись на носки з положення стоячи, ступні паралельні, ноги злегка розставлені; розводить руки в сторони з поворотом: управо, уліво, з положення руки за голову (стоячи і сидячи); піднімає й опускає плечі; обхват правою рукою ліве плече, лівою рукою – праве плече потім розводить руки в сторони і знову обхват плечей; енергійно розгинає вперед зігнуті в ліктях руки («бокс»)	Розвиток різних груп м'язів, регуляція м'язевого тону; почуття темпу, тембру і ритму. Формування координації рухів. Динаміка кількісних та якісних показників: працездатність, витривалість, швидкість, спритність.
Вправи для ніг	переступає вперед і назад через палицю або обруч, що знаходиться в руках;	Розвиток і корекція рухів ніг під музику. Формування координації рухів, чіткості, ритмічності виконання, відчуття рівноваги, позитивних рис характеру

	присідає, піднімаючи руки вперед, угору з предметами і без них; присідає, торкаючи спиною і потилицею стіни (наслідуючи вчителя); виконує махи прямою ногою вперед, плескає під ногою в долоні; піднімає по черзі зігнуті в колінах ноги, перекладаючи під ними предмети (кубики, м'ячики) з однієї руки в іншу	(організованість, дисциплінованість тощо).
Вправи для тулуба	робить повороти тулуба вправо і вліво; нахиляє тулуб в сторони при різному положенні рук (*з допомогою вчителя); нахиляє тулуб вперед, торкаючись руками підлоги; кладе і бере предмети біля носка правої (лівої) ноги збоку	Розвиток ритмічних вправ для тулуба під музику, почуття темпу і ритму; регуляція м'язевого тону. Поліпшення рівноваги.
Шиккування та перешикування	вміє шикуватися і перешиковується на місці і пуд час ходьби та бігу, рівняється в колоні, колі, шерензі; самостійно швидко шикується в колону по одному, парами, в коло, кілька колон, шеренгу; перешиковується з одного кола в два, три (*з допомогою вчителя); робить повороти вправо, вліво	Корекція і розвиток загальної моторики і рухово – орієнтованих недоліків, координації рухів, відчуття ритму.
Вправи для розвитку дрібної моторики пальців рук (гра на дитячих шумових інструментах, логоритміка), логопедична і фонетична ритміка	має уявлення про різні дитячі образи – забавлянки, утішки, скоромовки, вивчає їх; створює ритмічний супровід пальцями рук; узгоджує слова з рухами пальців рук грає на дитячих шумових інструментах: трикутник, дзвіночок, бубон, сопілка	Конкретизація уявлень про дитячі образи в музиці. Розвиток ритмічного слуху; дрібної моторики пальців і кисті рук; пам'яті, дихання, сенсомоторики.
Музичні картини природи	має уявлення про образи природи в музиці; намагається рухами, пластикою показати яскраво виражені образи природи (*з допомогою вчителя); намагається відтворити пісню «у ролі» танцювальними рухами показує знайомі образи природи в музичних творах (*з допомогою вчителя)	Формування: уміння розрізняти образи природи в музиці, мовлення. Розвиток емоційно – образної сфери танцювальними, пантомімічними рухами Розвиток музично – сенсорних здібностей, чуття ритму, артикуляції, виконавської виразності. Збагачення словникового запасу.
Підготовчі вправи до танців, елементи танців	намагається домогтися бажаної мети, удосконалює техніку	Координування рухів ніг, рук під час підготовчих вправ.

	виконання танцювальних рухів; відображає характер музики різними танцювальними рухами (*з допомогою вчителя); розуміє поняття «народний танець», «полька», «вальс»; визнає танцювальні мелодії	Формування почуття музичного ритму, вміння супроводжувати вправи виразною мімікою і пантомімікою. Дотримуватися певних правил розміщення й руху в обмеженому просторі.
Хороводи, танці, інсценування	підтримує позитивний настрій від спілкування та злагоджених танцювальних рухів з однолітками узгоджує інтонаційно правильний спів з елементарними танцювальними рухами; розвиває вміння музично-мімічної взаємодії;	Розвиток чуття ритму, темпу, виконавської виразності, чистоти інтонування, правильного дихання, м'язевого тону; координація голоса з рухами. Виховання позитивного ставлення до танцювальної культури. Поліпшення орієнтації у навчальному просторі.
Рухливі музично – ритмічні та пісенно – мовні ігри	виконує: танцювальний крок, галоп (прямий, боковий з притупом), потріпний притуп, підскоки та високий крок, колупалочку з притупом, оплески, поклони дівчинки та хлопчика, пружинку охоче виконує ігрові та рольові дії, бере участь у музичній грі – драматизації; дотримується певних правил гри; стежить за розвитком сюжету (з допомогою вчителя); вчасно включається в дію, розв'язує прості ігрові завдання (*з допомогою вчителя); помічає засоби музичної виразності (темп, висота, динаміка), співає легким звуком, без крику та напруження, чітко артикулюючи слова; правильно бере дихання; використовує міміку і пантоміміку для відтворення образів тварин, птахів, людей; відпрацьовує вміння регулювати темп мовлення й гучність голосу під час ігор; розвиває ритм, музичальність, увагу й пам'ять за допомогою ігор	Формування вміння виконувати рольові дії в грі – драматизації, комунікативних якостей і культури спілкування; розвиток чуття ритму, темпу, виконавської виразності. Розвиток і корекція різних груп м'язів. Координація слова з рухами, інтегрувати музику з іншими видами мистецтва – образотворчою діяльністю, художньою літературою, театром. Розвиток координації рухів, вміння відображати характер музики різними рухами, виразною мімікою і пантомімікою, імпровізувати. Орієнтація у навчальному просторі. Зміцнення нервової системи. Узгодження фази дихання з руховими діями.

Орієнтовні досягнення розвитку учнів на кінець року

Учень:

- використовує здобуті танцювальні фігури, ритмічні вправи, рухові навички;
- виявляє інтерес до уроку ритміки;
- виявляє адекватну реакцію в процесі уроку;
- узгоджує ритмічне дихання з виконанням підготовчих вправ, танців, ритміко-гімнастичних вправ, рухливих ігор (*з допомогою вчителя);
- поступово розвиває ритмічність, рівновагу (*за прикладом вчителя);
- виховує наполегливість, витримку, бажання виконувати рухові дії правильно та гарно, дістає від цього задоволення;
- узгоджує свої дії з однолітками, сприяє встановленню виявленню чуйності, доброзичливості та взаємодопомоги з однокласниками; проводить аналіз своїх дій та дій інших учнів (*з допомогою вчителя);
- дотримується послідовності виконання вправ, рухів, правил (*з допомогою вчителя);
- сприяє руховій активності, самостійності та творчості в процесі організації музично-ритмічних та пісенно-мовних ігор;
- прикладає зусилля для покращення результату своїх дій.

Орієнтовний матеріал для сприймання

Спеціальні ритмічні вправи: «Перемінний крок», укр.. нар. мелодія; Боковий галоп, укр. нар. мелодія; « Колупалочка», укр. нар. мелодія; « Підскоки та високий крок», муз.В.Косенка; « Вправа з м'ячами», муз.П.Чайковського; «Галоп», муз.Ф.Шуберта; « Утворення маленьких кіл», муз.Т.Шутенко; «Весняний вальс», муз.О.Тілічеєвої.

Танці, хороводи: «Танок з парасольками», муз.Ю.Рожавської; « Калина», муз.А.Рябчуна; «Ялинковий хоровод», муз.А.Філіпенка; « Ой, минула вже зима», укр.. нар. мелодія, обр.І.Кишка; «Веснянка», муз. А. Філіпенка; «Маленька танцюристка», муз.А.Гладковського;» Журавлик танцює», муз.Н.Хуторянського.

Рухливі музично – ритмічні та пісенно – мовні ігри: «Подоряночка», укр.. нар. мелодія; «Погладь, пташку», муз.Т.Ломової; «Зробимо коло», муз.В.Верховинця; «Граємо на сопілках», муз. В.Моцарта; «Журавлі та журавочки», укр.нар.пісня обр.М.Дремлюги; «Дощик», «Не пустимо», укр. нар.мелодії; «Веселі танцюристи», укр. нар. мелодія; «Карусель», муз. Д. Кабалецького; «Лови мене!»рос. нар.мелодія.

Гра на музичних інструментах: (трикутник, дзвіночок, бубон, сопілка) «Веселі чобітки», муз.В. Верменича, сл. В. Воложаніної; «Полька», муз. А. Александрової; «Гречаники», укр.. нар. пісня.

Четвертий клас

35 годин (одна година на тиждень)

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги щодо рівня загальноосвітньої підготовки учнів	Спрямованість корекційно – розвивальної роботи та очікувані результати
1.	2.	3.

Тема: «Ми – діти України»

Вправи з ходьби	Учень: залучається до ходьби в колоні по одному, парами, четвірками зі	Формування координації рухів, чіткості виконання. Динаміка кількісних та якісних показників: працездатність,
-----------------	---	---

	<p>змінюю напрямку за вказівкою дорослого;</p> <p>під час ходьби виконує різноманітні рухи руками; залучається ходити звичайним. перехрестним кроком;</p> <p>ходить на носках, п'ятках, зовнішній та внутрішній сторонах стопи;</p> <p>робить випади в присіді;</p> <p>ходить спиною вперед (*з допомогою вчителя);</p> <p>ходить приставним кроком;</p> <p>ходить уперед і назад;</p> <p>ходить із заплющеними очима</p>	<p>витривалість, швидкість, спритність.</p> <p>Поліпшення орієнтації у навчальному просторі, відчуття рівноваги, вміння утримувати рівну поставу.</p> <p>Виховання самостійності, взаємодопомоги, коректне ставлення до своїх ровесників, організованість.</p>
Вправи з бігу	<p>бігає у колоні по одному. парами, перешиковується за сигналом (збігу врозтіч у колону, по одному);</p> <p>бігає «змійкою» між розставленими на підлозі предметами в одну лінію, і з допомогою без предметів; бігає «зигзагом», «равликом»;</p> <p>бігає спиною вперед, зберігаючи напрям і рівновагу (*з допомогою вчителя);</p> <p>бігає відповідно до характеру й темпу музики (швидко, дуже швидко, повільно, у середньому темпі);</p>	<p>Активізація розумової та емоційно – вольової сфери;</p> <p>розвиток почуття темпу і ритму.</p> <p>Корекція навичок ритмічного бігу (швидко, дуже швидко, повільно, у середньому темпі).</p> <p>Орієнтація у навчальному просторі. Розвиток м'язів ніг, пам'яті і уваги, рівноваги.</p>
Вправи із стрибків	<p>стрибає на обох ногах на місці з поворотом кругом;</p> <p>стрибає з поворотом ліворуч, праворуч;</p> <p>стрибає як «жаба» сидячи на колінах просуваючись уперед до рук (*з допомогою чи наслідуючи вчителя);</p> <p>стрибає відповідно до характеру, темпу музики</p>	<p>Формування координації рухів, чіткості виконання. Розвиток почуття темпу і ритму; м'язів ніг, рівноваги.</p>
Вправи з рівноваги	<p>ходить з торбинкою на голові (маса 500-700 г.);</p> <p>стоїть на одній нозі (друга відведена в сторону, руки вгору) (*з допомогою чи наслідуючи вчителя);</p> <p>робить «ластівку»;</p> <p>крутиться в парі з іншою дитиною, тримаючись за руки;</p> <p>присідає на носках, руки в сторону, вгору, на поясі</p>	<p>Формування координації рухів, чіткості виконання. Розвиток м'язів ніг, рівноваги, почуття темпу і ритму. Вміння отримувати рівну поставу.</p>
Спеціальні ритмічні вправи: оплески і поклони, прямий галоп, танцювальний біг з плавною	<p>виконує різноманітні танцювальні рухи під музику з предметами і без предметів;</p>	<p>Активізація розумової та емоційно – вольової сфери;</p> <p>формування вміння виконувати</p>

ходою, притупи, приставні кроки, «пружинка», боковий з притупом, підскоки та високий крок, колупалочка з притупом, пружинний крок, хороводний крок, «повзунець»	рухається відповідно до характеру й темпу музики; узгоджує рухи з музичними фразами; змінює характер рухів на швидкий, пожвавлений; точно виконує ритмічний малюнок; творчо застосовує знайомі танцювальні дії(*з допомогою чи наслідуючи вчителя)	різноманітні танцювальні рухи під музику, комунікативних якостей і культури спілкування; стимулювання творчого потенціалу та самовираження; розвиток пантомімічних рухів, почуття темпу і ритму; координація рухів.
Загальнорозвивальні вправи	виконує з різних вихідних положень (стоячи, сидячи, лежачи); використовує обручі, палиці, скакалки, великі і малі м'ячі, стрічки та інші предмети; виконує вправи чітко, ритмічно, в заданому темпі під музику	Розвиток уміння чітко виконувати загально розвивальні вправи з різних вихідних положень, з більшою амплітудою, в заданому музикою темпі і ритмі; координація рухів. Формування відчуття рівноваги.
Вправи для рук і плечового поясу	відводить лікті назад двічі – тричі, виправляє руки в сторони з положення руки перед грудьми, зігнуті в ліктях; робить колові рухи вперед і назад по черзі і разом прямими руками; передає м'яч одне одному над головою уперед і назад; піднімає руки в сторони і вгору стоячи, притиснувшись спиною до стіни; виконує різноманітні рухи руками, лежачи на підлозі	Розвиток і корекція загальної моторики у ритмічних вправах для рук та різних груп великих м'язів плечового поясу. Розвиток почуття темпу і ритму, ритмічного дихання, рухово – орієнтованих недоліків.
Вправи для ніг	переступає вперед і назад через палицю або обруч, що знаходиться в руках; сидячи на підлозі, захоплює пальцями ніг предмети, підтягує ноги, виправляє їх, перекладає предмети пальцями ніг управо і вліво (*з допомогою чи наслідуючи вчителя); ходить приставним і змінним кроком; стрибає на місці на обох ногах, виконуючи рухи руками	Розвиток і корекція рухів ніг, дрібної моторики пальців ніг під музику. Регуляція м'язевого тону. Відчуття темпових і ритмічних змін у музиці.
Вправи для тулуба	сидячи на підлозі і спираючись ззаду руками, піднімає, опускає витягнуті ноги, переносить одночасно дві ноги через палицю, скакалку; нахиляється до правого та лівого коліна і торкається їх лобом (допомагає собі руками), (*з допомогою вчителя), сидячи на підлозі, склавши ноги навхрест	Розвиток і корекція ритмічних вправ для тулуба під музику. Розвиток почуття темпу і ритму, уваги і пам'яті; регуляція м'язевого тону.

	стоїть на колінах, сідає і встає; піднімає ноги зігнуті в колінах, та виконує рухи ними («велосипед»), лежачи на спині; піднімає одночасно голову і плечі, відводить руки назад, прогинаючи, лежачи на животі	
Шикування та перешикування	розмикається і змикається приставними кроками; перешиковується з колони по одному в колону по чотири, розходиться управо, уліво і змикається у пари, четвірками (*з допомогою вчителя)	Розвиток і корекція координацій рухів ніг, рук, тулуба під час самостійної орієнтації у просторі класу, відчуття темпу і ритму. Формування відчуття рівноваги, виконувати шикування і перешикування на місці під час ходьби та бігу у колоні, колі, шерензі.
Вправи для розвитку дрібної моторики пальців рук (гра на дитячих шумових інструментах, логоритміка), логопедична і фонетична ритміка	має уявлення про різні дитячі образи; створює ритмічний супровід пальцями рук; координує ритм пальцями і мовленням; має елементарні навички гри на металофоні (*з допомогою чи наслідуючи вчителя)	Формування навичок створювання ритмічного супроводу пальцями рук. Розвиток почуття темпу і ритму, пам'яті і уваги. Координація ритмічного мовлення з дрібними рухами пальців рук.
Підготовчі вправи до танців, елементи танців	виконує приставні кроки з присіданням; виконує основний хід (плавний крок, стрімкий)	Формування навичок музично – танцювальної культури, розвиток чуття темпу і ритму; виконавської майстерності. Поліпшення орієнтації у навчальному просторі, рівноваги у русі і на місці.
Народна музика. Танці України.	має уявлення про український народний танець (засвоює термінологію); впізнає знайомий танець і називає його; визначає характер танцю (*з допомогою вчителя); називає українські музичні інструменти	Виховання любові до українського народного танцю, любові до своєї країни. Формування навичок музично – танцювальної культури. Розвиток і засвоєння термінології рухів українських танців, назви українських музичних інструментів (*з допомогою вчителя).
Обряди Нового року, зустрічі весни. Ведення хороводів.	виявляє інтерес до українського фольклору; намагається дотримуватися правил ансамблевого співу і поведінки в процесі проведення обрядових дійств (*за нагадуванням вчителя); намагається водити хоровод, виразно передавати настрій і характер пісні	Розвиток музично – сценічного мистецтва, національного виховання, мовленнєвих і мімічних рухів, почуття темпу і ритму, м'язів рук і ніг, образної пам'яті; здібностей дитини до невимушеної активної участі в фольклорних діях; координацію рухів, слова з рухами; сприйняття чітких скоординованих рухів, орієнтація в просторі, розширення уявлень про світ та формування

		співочого апарату гортані, цілісної картини відповідний пісні візерунок; танцювально – ігровими спільними або діалогічними ритмічними діями розкрити музично – поетичний зміст народної пісні, урізноманітнювати ігрові образи власною пластикою
Хороводи, танці	<p>передає рухами зміст пісні, танцю;</p> <p>виховує шану до культури свого народу;</p> <p>визнає традиційні українські танці (*з допомогою вчителя): хоровод, гопачок, метелиця, козачок, гуцулочки;</p> <p>розвиває характер виконання танцю з розвитком контрастних образів (в грайливому «козачку» - ніжної дівчинки і веселого, вдалого хлопчика – козачка);</p> <p>розвиває уміння відтворення в рухах акценти, прискорення чи уповільнення темпу, ритмічний малюнок, затакт (*з допомогою чи наслідуючи вчителя);</p> <p>самостійно починає рух після вступу</p>	<p>Формувати емоційне сприйняття танцювальної музики та виконавські навички (виразність знайомих танцювальних рухів, варіативність рухів), увагу до смислового зв'язку назви танцю з його настроєм, характеру музики з танцювальним образом і рухами (завзяте дріботіння у гуцулочки, плавний чи активний крок у хороводі), музичної форми твору з будовою танцювальних фігур, до зв'язку характеру і форми музично – танцювального вступу з поклоном. Поліпшення самостійної орієнтації у навчальному просторі, розвиток чуття темпу, ритму, виконавської майстерності. Виховання позитивного ставлення до танцювальної культури, координація слова з рухами</p>
Рухливі музично – ритмічні та пісенно – мовні ігри	<p>поглиблює вміння виражати музично – ігровий образ виразною мовою жесту і міміки, власною пластикою, ритмічною ходою, характерними рухами (з допомогою чи наслідуючи вчителя)</p>	<p>Формування характеру, культури поведінки, уваги до зміни музичних частин твору через образно – пластичну та просторово – рухову зміни, до менш контрастних змін темпу (рухатись пошвидко, помірно, з прискоренням), динаміки (тихесенько підбиратися, гучно бігти), до метричної пульсації (рівномірно плескати, похитувати голівкою), сильної долі такту (каблучком притупувати, присідати), до завершення музичної думки зручним рухом. Розвиток мовлення, здібностей образно – емоційного сприйняття музики і відповідного музично – пластичного її відтворення в завданнях типу «Знайди рух сам» (поважна хода ведмідя..), в творчих танцях – імпровізаціях (власний візерунок..)</p> <p>координація слова з рухами,</p>

		зміцнення нервової системи, регуляція м'язевого тону, правильного дихання.
--	--	--

Орієнтовні досягнення розвитку учнів на кінець року

Учень:

- має елементарне поняття про культуру поведінки, культуру спілкування, народні обряди, традиції, українські народні ігри;
- виконує вправи, танцювальні фігури, танці, хороводи задані вчителем;
- узгоджує ритмічне дихання з навантаженням, які проводяться на уроці (з допомогою вчителя);
- дотримується послідовності виконання вправ, танцювальних рухів, правил (з допомогою вчителя);
- спритно виконує основні рухи (крок, біг, стрибок), загально розвивальні вправи;
- проявляє себе у музикуванні, виявляє творчу ініціативу (з допомогою вчителя);
- конкретизує і закріплює поняття «танець» («полька», «вальс», «народний танець»), удосконалює техніку виконання танцювальних рухів (з допомогою вчителя);
- позитивно ставиться до себе;
- виявляє інтерес до уроків ритміки;
- вдається до музично-рухової імпровізації, створює танцювальні композиції (з допомогою вчителя);
- уміє виконувати головні й другорядні ролі, командувати й підкорятися; передає основні особливості кожної ролі (з підказкою вчителя);
- приймає ігрові правила, дотримується їх (з допомогою вчителя);
- узгоджує свої дії з іншими учасниками гри;
- прагне заявити про себе, демонструє свої здібності та вміння, домагається їх визнання іншими.

Орієнтовний матеріал для сприймання

Музично – рухова творчість: Вправа з уявними квітами «Мрія», муз. П. Чайковського; «Хитра лисиця і вовк», муз. С. Бондаренкової; «Сніжинки», муз. В. А. Моцарта; «Арабеска», муз. К. Дебюссі; «Метеличок», муз.

С. Майкапара; «Дід Мороз», муз. Р. Шумана.

Спеціальні ритмічні вправи: «Марш», муз. І. Дунаєвського; «Марш», муз. С. Бондаренкової; «Крок енергійний, спокійний, обережний», муз. Ж. Люллі; «Хороводний крок», муз. М. Римського – Корсакова; «Пружинний крок», рос. нар. мелодія, обр. М. Іорданського; «Екосез», муз. Ф. Шуберта; танцювальні рухи для хлопчиків (дівчаток), обр. В. Верховинця.

Етюди: «Вальс кішки», муз. В. Золотарьова; «Вільний танок» (різноманітні танцювальні мелодії у грамзапису); «Ой чого ти, метелику?», муз. В. Верховинця, сл. А. Півчук; «Ой ти, вітер», сл. і муз. В. Верховинця.

Танці, хороводи: «Чоботята –дроботята», муз. Є. Шор – Чудновської, сл. В. Ладичця; «Хоровод з віночками», муз. і сл. Н. Рубальської; «Новорічний хоровод», муз. і сл. Н. Рубальської; «Танець із бубнами», сл. і нар. музика, обр. В. Вериківського; « Гуцульський танець», муз. нар.; «Повзунець», сл. і нар. мелодія; «Український танець трійками», сл. і нар. мелодія, обр. В. Ступницького.

Рухливі музично – ритмічні та пісенно – мовні ігри: «Голубка», сл. і нар. мелодія; «Шевчик», «Ой у полі на роздоллі», «Питаються жабенята», муз. і сл.. В. Верховинця; «Щебетали горобці», муз. В. Верховинця, сл. П. Галюна; «Іде, іде дід», сл. і нар. мелодія, сл. В. Верховинця; «Ой вийтеся, огірочки», муз. М. Лисенка, сл. народні; «У вишневому садочку», муз. В. Верховинця, сл. Л. Глібова.

Гра на музичних інструментах: «Я маленький пастушок», колядка; «Добрий день», розспів очка; «У печері гірського короля», муз. Е. Гріга; «Гра з сопілочкою», муз. А. Рябчуна.